

IV. Prisopgaver.

a. Besvarelser af Prisopgaverne for 1914

Til Besvarelse af de for Aaret 1914 udsatte 14 Prisopgaver (Aarb. 1913—14 S. 185) indkom i Aaret 1915 6 Afhandlinger, nemlig 1 teologisk, 1 lægevidenskabelig, 1 historisk, 1 æstetisk, 1 kemisk og 1 fysisk. Af disse fandtes den lægevidenskabelige, den æstetiske og den fysiske værdige til Prisen. Accessit tilkendtes den teologiske og den historiske.

Forfatterne fandtes at være:

Af de prisbelønnede Afhandlinger:

Stud. med. *Einar Thomsen*, af den lægevidenskabelige.

Stud. mag. *Henning Kehler*, af den æstetiske.

Stud. mag. *Jørgen Hansen Viggo Jørgensen*, af den fysiske.

Af de Accessit tilkendte Afhandlinger:

Cand. theol. *Johan Fr. Naumann*, af den teologiske.

Forfatteren af den historiske Afhandling havde kun ønsket Navnesedlen aabnet, saafremt Afhandlingen opnaaede Prisen.

Vedkommende Censorers Bedømmelse af de indkomne Afhandlinger lyder saaledes:

1. *Den teologiske Afhandling.* Som Besvarelse af Universitetets teologiske Prisopgave for 1914: „Efter en Paavisning af de forskellige Opfattelser af Gudsriget indenfor Kirken fremstilles Grundtankerne i Jesu Moral og deres Betydning for den humane og kulturelle Samfundsudvikling“ er der indkommet én Besvarelse med Motto: „Desuagtet bliver det sandt, at de, der stærkest har omdannet Verden, det var altid dem, der ventede sig mindst af den, fordi de havde deres Rod i en anden og højere“ (Ragaz, Dit Rige komme, dsk. Overs. S. 309).

Afhandlingen vidner om Flid og Belæsthed, saavel som om sund Dømmekraft og alvorlig Stræben efter at stille Problemerne klart. Bedst er det bibelsk-teologiske Afsnit, som Forfatteren ogsaa selv har opfattet som Hovedsagen, men selv her maatte man have ønsket en mere indtrængende Undersøgelse. I de kirkehistoriske Afsnit har Forfatteren ikke paa noget Punkt leveret Bevis for virkelig selvstændige Studier. Han har en ikke ringe Evne til at disponere klart, men hans rent systematiske Inddeling har ført ham til at splitte det historisk sammenhørende Stof under abstrakte Synspunkter, i Stedet for at gaa ud fra de forskellige Tidsperioder og skildre deres Opfattelse af Gudsriget under Paavirkning fra den herskende Kultur. Ogsaa Forfatterens Sprogbehandling og Udtryksmaader lider i mange Henseender under en beklagelig Mangel paa Omhu og Nøjagtighed. Vi kan derfor ikke tildele Forfatteren Prisen, men mener dog paa Grund af de ovenfor nævnte Fortrin at kunne tilkende ham et Accessit.

H. Scharling.

Valdemar Ammundsen.

I. P. Bang.

II. Den lægevidenskabelige Afhandling. Som Besvarelse af Universitetets Prisspørgsmaal i Lægevidenskab for Aaret 1914: „De i Purkinje's Arbejde: Beobachtungen und Versuche zur Physiologie der Sinne Bd. I u. II indeholdte Iagttagelser af entoptiske Fænomener ønskes kritisk gennemgaaede paa Grundlag af egne Undersøgelser“ er indkommet en omfangsrig Afhandling, der bærer som Motto: „Nihil est in intellectu, quod non fuerit in sensu“. Forfatteren indleder sit Arbejde med en god Fremstilling af Purkinje's Livs Historie, hvortil knyttes en Liste over alle hans videnskabelige Arbejder. Forfatteren fremhæver med Rette den store Rolle Purkinje har spillet for Fysiologiens og Histologiens Udvikling og bemærker, hvad der sikkert er rigtigt, at Purkinje's Berømmelse langt fra er saa stor, som den burde være i Betragtning af hans paa saa mange Felter banebrydende Arbejder.

I de følgende Kapitler omtaler Forfatteren dernæst de Resultater, han er naaet til ved at gentage en stor Mængde af de af Purkinje udførte Forsøg; flere af Forsøgene har Forfatteren desuden ladet andre gentage for at undersøge, om mindre øvede Personer er i Stand til at iagttagde de ejendommelige entoptiske Billeder.

I mange Tilfælde er det lykkedes Forfatteren at verificere Purkinje's Iagttagelser, i enkelte ogsaa at konstatere Afvigelser fra disse; en Række gode Tegninger tjener til at illustrere de af Forfatteren sette Billeder. Særlig Opmærksomhed har Forfatteren skænket de Fænomener, der, efter alt at dømme, fremkaldes ved Blodlegemernes Passage gennem Nethindens Kapillærkar.

Ved en Række nye Forsøg har Forfatteren søgt at bringe mere Klarhed over dette interessante Spørgsmaal, men de af Forfatteren fremførte Forklaringer af det omtalte Fænomen er dog næppe alle lige holdbare.

Alt i alt betegner Forfatterens Arbejde en god og grundig Behandling af det stillede Spørgsmaal, og da Afhandlingen bærer Vidnesbyrd baade om megen Flid, videnskabelige Anlæg og experimentelle Evner, er vi ikke i Tvivl om, at Afhandlingen er fuldt ud værdig til at belønnes med Guldmedaillen.

Maj 1915.

M. Tscherning.

V. Henriques.

III. Den historiske Afhandling. Om Universitetets Prisopgave i Historie for 1914: „En kritisk Vurdering af de islandske Sagaers Efterretninger om Danmark i Tiden fra Svend Tveskægs Død til Erik Ejegods Død“ er der indkommet en Besvarelse med Motto: „... Vér viljum eigi setja á bækr vitnisláusar sögur.“ (Hkr. III. S. 129). Forfatteren meddeler efter Tidsfølgen, hvad de islandske Sagaskrivere og Skjalde fortæller om de enkelte Tildragelser i Danmarks Historie, og han sammenstiller dermed Beretningerne i de andre nordiske eller i udenlandske Kilder. Under denne Gennemgang lægger han et fortroligt Kendskab til den islandske Litteratur for Dagen, og han er fulgt godt med i de Behandlinger af Kilderne, som er fremkomne i Norden i nyere Tid; med megen Skønsomhed peger han paa, hvor langt de enkelte Kilders Bevisevne rækker og lægger ikke Skjul paa Uoverensstemmelser eller Modsigelser. Han gør gode kritiske Bemærkninger overfor Forfattere, der har vist en altfor ubetinget Tillid til Sagatraditionen, og følger i sine Domme gennemgaaende en fornuftig Middelvej mellem ukritisk Tillid og for stor Tvivl. Til selvstændige Resultater af nogen afgørende Betydning naar Forfatteren dog ikke; han skyder ret vilkaarlig Spørgsmaal til Side, som fortjente en Behandling, og han har overset, at der, siden E. A. Freeman i „The Norman conquest of England“ behandlede dette Tidsrums Historie, er især i England fremdraget Kildemateriale og fremkommet videnskabelige Undersøgelser, som har Betydning for det her behandlede Spørgsmaal. Især savner man dog, at Forfatteren ikke efter sin kronologiske Gennemgang har forsøgt at uddrage nogle almindeligere Resultater om

Sagaoverleveringens Karakter og de Ændringer, den er undergaaet i Tidens Løb, ligesom han vel burde have søgt nærmere at bestemme de enkelte Sagaskriveres og Skjaldes Værd som Berettere om historiske Forhold. Vi maa derfor, om vi end anerkender den Flid og Omhu, hvormed Forfatteren har arbejdet, og den sunde Kritik, som han lader komme til Orde, af de foran anførte Grunde formene, at hans Arbejde ikke vil kunne belønnes med Universitetets Guldmedaille; men vi anser det fuldt værdigt til at opnaa et Accessit.

Den 22. April 1915.

Joh. Steenstrup.

Kr. Erslev.

Aage Friis.

IV. *Den æstetiske Afhandling.* Som Besvarelse af Prisspørgsmaalet i Æstetik: „Det Ibsenske Dramas Stil og Teknik, æstetisk og litterær-historisk belyst“ er der indkommet en Afhandling med Motto: „Il n'y a pas de don dramatique“ (Zola). Det er en udførlig Behandling af Emnet, støttet paa udstrakt Kendskab til Dramaets Historie og den store Ibsenlitteratur, og, saavidt det kan ses, meget selvstændig; Forfatteren viser modent æstetisk Omdømme og indtager en objektiv uholdt Stilling overfor Digteren. Noget uligelig er ganske vist Behandlingen, og den Plan, der følges, noget besynderlig. Først behandles det rent sproglige, navnlig Forholdet mellem Dansk og Norsk, hvad der ligger udenfor Opgavens Omraade og ogsaa synes at ligge noget udenfor Forfatterens. Derefter udskilles og bestemmes de forskellige Stilformer, det Ibsenske Drama har antaget, indtil Ibsens Stil naar sin selvstændigste Udfoldelse i de moderne Skuespil; meget træffende paavises det her bl. a., hvor stiliseret den daglige Tale er i disse Dramaer og hvor ensartet den Ibsenske Tankestil præger Replikkerne. Forfatteren gaar derefter over til et Afsnit, han kalder „Karakterens Teknik“, som paa en vis Maade indeholder Afhandlingens interessanteste Partier, men som gaar meget ud over Opgavens Rammer og inddrager snart sagt hele den Ibsenske Digtning Indhold under Undersøgelsen, — ikke blot Menneskeskildringen, men ogsaa de digteriske Handlingsmotiver, Emnerne, selve Ideerne i Ibsens Skuespil. Denne Udvidelse af Opgavens Omraade, som ogsaa viser sig i det tredie og sidste Afsnit, om den egentlige dramatiske Teknik, udtrykker imidlertid den Opfattelse, der udgør Afhandlingens egentlige Tesis, og som Mottoet antyder, nemlig at det er umuligt at skille Teknik ud fra Indhold. En Opfattelse, hvori der utvivlsemst er nogen Sandhed, men ogsaa kun begrænset Sandhed, og som Forfatteren gennemfører originalt, men ogsaa noget paradoksalt. Træffende viser han saaledes, hvorledes den oprindelig temlig Scribeske Opbygning af Handlingen efterhaanden helt omformes ud fra Hensynet til de moralske Ideer, der skal belyses; noget ud over Maalet skyder han derimod vistnok, naar han vil paavise, at den tilsyneladende realistiske Motivering hos Ibsen ikke er fremgaaet af nogen Virkelighedsinteresse, men kun er et teknisk Middel til at skabe Illusion. Men alt i alt er det et lovende tankevækkende Arbejde, her er ydet. Der er ved den ydre Form forskellige Mangler, som Forfatteren undskylder ved, at Sygdom har hindret ham i at give Afhandlingen den sidste Udformning og Affilning; disse Mangler vil i alt Fald ikke hindre os i, under Henblik paa det vægtige Indhold, at erklære Arbejdet for fuldt værdigt til den udsatte Pris.

J. Paludan.

Cl. Wilkens.

Vald. Vedel.

Vilh. Andersen.

V. *Den kemiske Afhandling.* Den stillede Opgave lød: „Den kvantitative Bestemmelse af Svovlsyre som Baryumsulfat vanskeliggøres som bekendt af den Omstændighed, at Baryumsulfatet ved Fældningen har stor Tilbøjelighed til at „rive de forskellige tilstedeværende Stoffer med ned.“

Denne Nedrivning har muligvis forskellige Aarsager og kan give Anledning til store saavel positive som negative Fejl.

Der ønskes nu en litterær Gennemgang af de vigtigere Arbejder, der foreligger om dette Emne, samt en paa selvstændige Forsøg støttet Opklaring af Fejlens Natur og Størrelse under forskellige Omstændigheder og endelig en Angivelse af en almenyldig Metode til Svovlsyrebestemmelse, hvor Analysens Svovlsyremængde til Slut haves som rent Baryumsulfat — eller eventuelt en Angivelse af en Metode efter andre Principer.

Herpaa er indleveret en Besvarelse, mærket: „Concomitant precipitation“.

Forfatteren pointerer selv i Indledningen, at Besvarelsen som Følge af den begrænsede Tid, der stod til hans Raadighed, ikke er bleven saa fuldstændig, som han kunde have ønsket. Dette er da ogsaa det første Indtryk, man faar af Afhandlingen, at den baade hvad den litterære Gennemgang af de herhen hørende Arbejder og hvad Forfatterens egne Forsøg angaar, er temmelig ufuldstændig og lidet udtømmende. Til Trods for Afhandlingens ringe Omfang er der endda nogle Steder medtaget overflødige Beskrivelser af Arbejdsmetoder o. lign. Naar nu hertil føjes, at Forfatterens teoretiske Begrundelser flere Steder er uforstaaelige eller endog urigtige, samt at han paa nogle Steder sammenligner egne Forsøg med tidligere Forfatters, skønt forskelligartede Forsøgsbetingelser gør Sammenligningen og de dermed følgende Ræsonnementer, saaledes som de er anstillede, utilladelige, mener vi ikke at kunne indstille denne Afhandling til nogen Belønning.

Den 3. Maj 1915.

Einar Biilmann.

Julius Petersen.

VI. *Den fysiske Afhandling.* Til Besvarelse af Universitetets Prisspørgsmaal for Aaret 1914 Nr. 13 Fysik og Kemi B er der indgaaet en Afhandling med Titel: „Kapillardepressioner af Kvægsølv i Rør fra 10—30 mm“ og med Motto: „Nogle Konstanter er variable“.

Forfatteren har givet en tilfredsstillende Besvarelse af alle de i Prissopgaven stillede Spørgsmaal; paa et enkelt Punkt er Besvarelsen endog ført videre end forlangt. Det eksperimentelle Arbejde er udført med stor Omhu og Dygtighed, og den teoretiske Behandling er ført saa vidt, som Opgaven krævede det. Der kan saaledes ikke næres Tvivl om, at de af Forfatteren fundne Værdier for Kvægsølvets Kapillardepression i Glasrør vil gøre det muligt med betydelig større Sikkerhed end hidtil at kunne korrigere Resultatet af en Trykmaaling, der er grundet paa Maaling af Kvægsølvhøjder, for Kapillardepressionen.

Skønt Affattelsen af Besvarelsen i flere Henseender tyder paa, at man har med en uøvet Forfatter at gøre, har Besvarelsen som Helhed betragtet dog saa store Fortrin, at vi ikke tager i Betænkning at indstille, at Guldmedaillen tilkendes Forfatteren af den her omhandlede Afhandling.

København, den 24. April 1915.

J. N. Brønsted.

Martin Knudsen.

b. *Prisopgaverne for 1915.*

De for 1915 udsatte Prisspørgsmaal var:

1. *Teologi.* Fremstilling og Bedømmelse af nyere Forsøg paa at paaavise ikke-israelitisk Grundlag for den i det gamle Testamente foreliggende Eskatologi. 2. *Retsvidenskab.* I fremmed Lovgivning forekommer der et Begreb, som i tysk Ret benævnes „Geschäftsfähigkeit“ (Borgerlig Lovbog Art. 104), i schweizisk Ret „Urteilsfähigkeit“ (Civillovbog Art. 16).

Der ønskes en Undersøgelse af nordisk Rets Regler om tilsvarende Begreber paa hele Civilrettens Omraade under Sammenligning med de vigtigste fremmede Lovgivninger; særlig undersøges Betydningen af Sindsygdhed, Aandssvaghed eller forbigaaende Sindsforvirring hos den, som afslutter en Retshandel af formueretlig eller ikke-formueretlig Art.

3. *Statsvidenskab*. En kritisk Redegørelse for den nyere nordamerikanske Nationaløkonomis Stilling til Spørgsmaalet om Kapitalrentens og Arbejdslønnens Bestemmelse.

4. *Lægevidenskab*. Der ønskes en paa selvstændige Undersøgelser støttet Fremstilling af de i Spiserøret forekommende saakaldte Traktionsdivertiklers Bygning og Oprindelse.

5. *Filosofi*. En Undersøgelse af S. Kirkegaards Opfattelse af Sokrates i Sammenligning med den nylig af Herman Maier hævdede Opfattelse.

6. *Historie*. Gladstones udenrigspolitiske Synspunkter og Lødelse af Englands Udenrigspolitik.

7. *Klassisk Filologi*. Der ønskes en Redegørelse for Karaktertegningen i Sofokles' „Philoktetes“ i Forbindelse med en Oversættelse og Fortolkning af udvalgte Partier af Dramaet i et Omfang af tilsammen mindst 500 Vers.

8. *Østerlandsk Filologi*. En Kritik af de moderne Behandlinger af Omar den Andens Regering.

9. *Nordisk Filologi*. De vigtigere af vore gamle Visehaandskrifter ønskes undersøgte og sammenlignede med de svenske (Noreen och Schück) med Hensyn til den Del af deres Indhold, der ligger udenfor den egentlige Folkeviser.

10. *Engelsk Filologi*. En historisk-kritisk Gennemgang af forskellige Sprogforskeres Opfattelse og Afgrænsning af Begreberne Omlyd og Brydning for Engelskens Vedkommende med Henblik paa tilsvarende Forhold i de andre germanske Sprog og eventuelt ogsaa Keltisk og Romansk.

11. *Matematik og Astronomi*. Giv en historisk Fremstilling af det Cayley-Brillske Korrespondanceprincip og anvend dette til en Udvidelse af H. Valentiners Undersøgelser i „Festskrift til H. G. Zeuthen“ (S. 146) til Polygoner, der paa een Gang er om- og indskrevne i plane algebriske Kurver med givne Plückerske Singulariteter.

12. *Fysik og Kemi*. A. En Bestemmelse af Affinitet og Varmetoning ved Omdannelsen af saavel vandfrit som vandholdigt Kalciumtartrat til de tilsvarende Kalciumvacemater.

13. *Fysik og Kemi*. B. Der ønskes et eksperimentelt Bidrag til Belysning af de stereokemiske Forhold, der gør sig gældende, naar Acetylenderivater omdannes til Ætylenderivater ved Brintning eller ved andre Additionsprocesser.

14. *Naturhistorie*. Der ønskes en Redegørelse for de i Danmark forekommende Arter af Myggeslægten *Anopheles*, deres Livsforhold, Udbredning og indbyrdes Mængdeforhold i forskellige Egne af Landet, baade som Imagines og i Udviklingsstadierne. Samtidig ønskes — om muligt — oplyst, hvilke Forandringer i Forekomst eventuelt er indtraadte i Modsætning til tidligere Tider. Besvarelsen maa være ledsaget af de nødvendige Tegninger og Præparater.